

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 13-05-2016

Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/3067/13-05-2016

Α Π Ο Φ Α Σ Η ΑΡ. 41/2016

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος μετά από πρόσκληση του Προέδρου της στην έδρα της, την 6-4-2016, σε συνέχεια της από 16-3-2016 συνεδρίασης, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Αναπληρωτής Πρόεδρος της Αρχής, Γεώργιος Μπατζαλέξης, κωλυομένου του Προέδρου της Αρχής Πέτρου Χριστόφορου, και τα αναπληρωματικά μέλη Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Γρηγόριος Λαζαράκος και Παναγιώτης Ροντογιάννης, ως εισηγητής, σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Δημητρίου Μπριόλα, Αντώνιου Συμβώνη και Αναστασίου – Ιωάννη Μεταξά αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, με εντολή του Προέδρου, η Γεωργία Παναγοπούλου, ειδική επιστήμονας – ελέκτρια, ως βοηθός εισηγητή και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του Διοικητικού – Οικονομικού Τμήματος της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα παρακάτω:

Με το αρ. πρωτ. .../.....-....-.... (ΑΠΔΠΧ ΓΝ/ΕΙΣ/2644/25-11-2015) έγγραφο το Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συγκεκριμένα η Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά γνωστοποίησε τη λειτουργία συστήματος βιντεοεπιτήρησης στη Στέγη Ανηλίκων «Ο Καλός Ποιμήν». Στη γνωστοποίηση αναφέρεται ότι το Δ.Σ. της Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά, μετά από ουσιαστική αξιολόγηση έκρινε την αναγκαιότητα και αποφάσισε να τοποθετήσει σύστημα βιντεοεπιτήρησης στους κύριους κοινόχρηστους χώρους των ανηλίκων (επισυνάπτεται απόσπασμα πρακτικού της 1^{ης}

Τακτικής Συνεδρίασης του Δ.Σ), αφού η υποστελέχωση της υπηρεσίας και η αναγκαιότητα για ασφαλή επιτήρηση των ανηλίκων επιβάλουν την πρόοδο και ολοκλήρωση του έργου αυτού. Στη γνωστοποίηση αναφέρεται η ύπαρξη 18 καμερών και 5 ενημερωτικών πινακίδων.

Σε έγγραφο που επισυνάπτεται στη γνωστοποίηση αναφέρονται συνοπτικά τα παρακάτω:

Στο Ίδρυμα φιλοξενούνται ανήλικοι, η Υπηρεσία είναι υποστελεχωμένη, διαθέτοντας αντί για «ειδικούς παιδαγωγούς» σωφρονιστικούς υπαλλήλους, στην πλειοψηφία τους άνδρες, γεγονός που έχει σα συνέπεια κινδύνους για τα ανήλικα παιδιά και κυρίως τις έφηβες. Η αναγκαιότητα της βιντεοεπιτήρησης προκύπτει, επίσης, από το γεγονός ότι στο χώρο, λόγω έλλειψης επίσης ειδικού προσωπικού, προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντές σε θέματα υγείας, υγιεινής, εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας. Το κτίριο βρίσκεται σε βιομηχανική απομακρυσμένη περιοχή του Δήμου Πειραιά. Σκοπός της λειτουργίας του συστήματος βιντεοεπιτήρησης είναι η προστασία των ανηλίκων, η ασφαλής μεταχείριση των ανηλίκων από τους υπαλλήλους, καθώς επίσης και η αποτροπή τυχόν δυσφήμισης του ιδρύματος και κάθε είδους δολιοφθοράς.

Υποβλήθηκε στη συνέχεια στην Αρχή το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/6327/02-12-2015 έγγραφο με το οποίο εργαζόμενη θέτει ερωτήματα σχετικά με τη νομιμότητα λειτουργίας του εν λόγω συστήματος. Συγκεκριμένα, αναφέρει στο έγγραφο ότι η τοποθέτηση των καμερών, δεκαέξι (16) τον αριθμό, του συστήματος αυτού έχει γίνει κατά τέτοιο τρόπο ώστε να βιντεοσκοποούνται όλοι οι χώροι δραστηριοτήτων των ανηλίκων που φιλοξενεί η Στέγη. Η δε λειτουργία τους είναι αδιάλειπτη, επί 24ώρου βάσης. Αναφέρει ότι, παρά τις προφορικές της οχλήσεις προς τη Διεύθυνση, δεν δόθηκαν οι απαραίτητες εξηγήσεις, με τρόπο ώστε να τίθενται ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο έχει ληφθεί από το ΔΣ η απόφαση εγκατάστασης του συστήματος, σχετικά με τα πρόσωπα τα οποία έχουν πρόσβαση στο υλικό καταγραφής, την απουσία ενημερωτικών πινακίδων, και την μη τήρηση των επιταγών της Οδηγίας 1/2011 της Αρχής.

Στη συνέχεια η Αρχή απέστειλε το με αρ. πρωτ. ΓΝ/ΕΞ/28/11-01-2016 έγγραφο στην Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά, με το οποίο ενημέρωσε ότι το ζήτημα της χρήσης συστημάτων βιντεοεπιτήρησης για το σκοπό της προστασίας προσώπων και αγαθών ρυθμίζεται στην υπ' αριθ. 1/2011 Οδηγία της Αρχής. Προκειμένου η Αρχή να εξετάσει τη νομιμότητα λειτουργίας του συγκεκριμένου συστήματος βιντεοεπιτήρησης, ζητήθηκαν από την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά επιπλέον διευκρινίσεις σχετικά με τις θέσεις των καμερών, τους αποδέκτες των δεδομένων εικόνας του συστήματος βιντεοεπιτήρησης, την τεκμηρίωση της αναγκαιότητας λειτουργίας του συστήματος και απόψεις επί των όσων

αναφέρει η εργαζόμενη.

Η Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά απάντησε με το με αρ. πρωτ. ./.../...(ΑΠΔΠΧ ΓΝ/ΕΙΣ/427/22-02-2016) έγγραφο στο οποίο αναφέρει την ανάγκη λειτουργίας του συστήματος βιντεοεπιτήρησης, επαναλαμβάνοντας το σκεπτικό που είχε αναπτυχθεί στην υποβληθείσα γνωστοποίηση. Επισημαίνεται ότι το σύστημα βιντεοεπιτήρησης δεν κάνει καταγραφή αλλά γίνεται μόνο παρακολούθηση της εικόνας σε πραγματικό χρόνο. Περιλαμβάνονται στο έγγραφο φωτογραφίες και κατόψεις των χώρων στους οποίους είναι τοποθετημένες οι κάμερες. Επισημαίνεται επίσης απόσπασμα πρακτικού της συνεδρίασης του ΔΣ στις 26-1-2016 στο οποίο αναφέρεται η άσκηση πειθαρχικής δίωξης σε βάρος εργαζομένου λόγω συμπεριφοράς εις βάρος παιδιών που δεν συνάδει με τα καθήκοντά του. Επισημαίνεται επίσης έγγραφο στο οποίο καταγγέλλεται κακή συμπεριφορά υπαλλήλου σε ανηλικούς που διαμένουν στη Στέγη.

Η Αρχή κάλεσε με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1500/08-03-2016 έγγραφο την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά στην συνεδρίαση του Τμήματος της Αρχής, προκειμένου να ακούσει απόψεις και να αποφασίσει επί του ζητήματος της νομιμότητας λειτουργίας του συστήματος βιντεοεπιτήρησης.

Στη συνεδρίαση της Αρχής, την 16-3-2016, παρέστησαν οι Α, Αναπληρωτής Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά (ΕΠΑΑ), Β, Γενικός Γραμματέας της ΕΠΑΑ και η Γ Διευθύντρια της Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά, οι οποίοι εξέθεσαν τις απόψεις τους και απάντησαν σε ερωτήσεις των μελών του Τμήματος. Στη συνέχεια παρασχέθηκε προθεσμία για κατάθεση υπόμνηματος. Μέσα στην προθεσμία αυτή κατατέθηκε το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/1863/24-03-2016 υπόμνημα.

Στο υπόμνημα επισημαίνεται ότι με την υπάρχουσα στελέχωση, δηλαδή με συνολικά 5 άτομα τα οποία υπηρετούν στον τομέα της φύλαξης, και τα οποία πρέπει να καλύπτουν με βάρδιες όλο το 24ωρο, μη έχοντας καμία εξειδίκευση σχετικά με τη φροντίδα παιδιών, αφού προέρχονται από υπηρεσίες σωφρονιστικών καταστημάτων, αναμορφωτηρίων και ψυχιατρείων, οι κίνδυνοι για την ασφάλεια των ανηλίκων είναι εξαιρετικά μεγάλοι. Το κτίριο εκτείνεται σε 3 ορόφους 500 τμ έκαστος και ο αριθμός των ανηλικών παιδιών που φιλοξενούνται ανέρχεται σε 25.

Αναφέρονται στο υπόμνημα ενδεικτικά περιστατικά τα οποία συνέβησαν στο παρελθόν και τα οποία σχετίζονται με ελλιπή παρακολούθηση των ανηλίκων αλλά και με ανάρμοστη συμπεριφορά υπαλλήλων προς τα παιδιά. Επισημαίνεται επίσης ότι στη Στέγη διαμένουν και

ανήλικοι οι οποίοι έχουν ανάγκη υποστήριξης από εξειδικευμένο προσωπικό, λόγω συναισθηματικών, γνωστικών και κοινωνικών δυσκολιών.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των προαναφερομένων στοιχείων και αξιολόγηση των λεχθέντων κατά τη συνεδρίαση της 16-3-2016, άκουσε τον εισηγητή και τις διευκρινίσεις της βοηθού εισηγητή, η οποία στη συνέχεια αποχώρησε πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, και κατόπιν διεξοδικής συζήτησης,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Το ζήτημα τη χρήσης συστημάτων βιντεοεπιτήρησης για το σκοπό της προστασίας προσώπων και αγαθών ρυθμίζεται στην υπ' αριθ. 1/2011 Οδηγία της Αρχής (διαθέσιμη στον διαδικτυακό της τόπο www.dpa.gr). Σύμφωνα με το άρθρο 5 της ανωτέρω Οδηγίας, που αναφέρεται στην εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, η νομιμότητα της επεξεργασίας εξετάζεται στο πλαίσιο του σκοπού που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, η οποία επιβάλλει τα συστήματα βιντεοεπιτήρησης να είναι πρόσφορα και αναγκαία σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος θα πρέπει να μη δύναται να επιτευχθεί με ηπιότερα μέσα (άρθρο 4 του ν. 2472/1997). Η προσφορότητα και η αναγκαιότητα της βιντεοεπιτήρησης εκτιμάται με βάση τον κίνδυνο που ο υπεύθυνος επεξεργασίας θέλει να αντιμετωπίσει σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Επιπλέον, τα σημεία εγκατάστασης των καμερών και ο τρόπος λήψης των δεδομένων πρέπει να προσδιορίζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα δεδομένα που συλλέγονται να μην είναι περισσότερα από όσα είναι απολύτως αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού της επεξεργασίας και να μη θίγονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων που ευρίσκονται στο χώρο που επιτηρείται.

2. Η ειδικότερη περίπτωση λειτουργίας συστημάτων βιντεοεπιτήρησης σε σχολεία και λοιπούς χώρους όπου δραστηριοποιούνται ανήλικοι ρυθμίζεται στο άρθρο 18 της ανωτέρω Οδηγίας. Στο άρθρο αυτό επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι το σύστημα επιτρέπεται να λειτουργεί μόνο κατά τις ώρες που ο υπό επίβλεψη χώρος δεν λειτουργεί, με εξαίρεση ειδικές περιπτώσεις εγκαταστάσεων μεγάλης έκτασης (υπό προϋποθέσεις, μετά από έγκριση της Αρχής).

Γενικότερα, η λειτουργία συστημάτων βιντεοεπιτήρησης σε χώρους όπου δραστηριοποιούνται ανήλικοι πρέπει να γίνεται με πολύ μεγάλη προσοχή, δεδομένου ότι δεν είναι εύκολο να αξιολογηθούν οι συνέπειες που μια τέτοια επεξεργασία μπορεί να έχει για

την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων: Συγκεκριμένα, υπάρχει ο κίνδυνος να περιορισθεί η ανάπτυξη της έννοιας της ελευθερίας τους, εάν πιστέψουν από μικρή ηλικία ότι είναι φυσιολογικό να παρακολουθούνται μέσω καμερών (βλ. και Γνωμοδότηση 2/2009 της Ομάδας Εργασίας του Άρθρου 29, καθώς επίσης και την Απόφαση 77/2009 της Αρχής).

3. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 7 της Οδηγίας 1/2011, το σύστημα δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την επιτήρηση των εργαζομένων εντός των χώρων εργασίας, εκτός από ειδικές εξαιρετικές περιπτώσεις όπου αυτό δικαιολογείται από τη φύση και τις συνθήκες εργασίας και είναι απαραίτητο για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων ή την προστασία κρίσιμων χώρων εργασίας (π.χ. στρατιωτικά εργοστάσια, τράπεζες, εγκαταστάσεις υψηλού κινδύνου). Για παράδειγμα, σε έναν τυπικό χώρο γραφείων επιχείρησης, η βιντεοεπιτήρηση πρέπει να περιορίζεται σε χώρους εισόδου και εξόδου, χωρίς να επιτηρούνται συγκεκριμένες αίθουσες γραφείων ή διάδρομοι.

4. Ωστόσο η Στέγη αποτελεί μια περίπτωση που χρήζει ειδικής αντιμετώπισης λόγω της διαμονής –επί 24ώρου βάσεως- στους χώρους της, κατόπιν δικαστικής αποφάσεως, ανήλικων παιδιών. Ως εκ τούτου η πρώτη παρατήρηση συνίσταται στο ότι δεν είναι εφικτό να τύχει εφαρμογής η διάταξη της Οδηγίας περί επιτρεπόμενης λειτουργίας του συστήματος βιντεοεπιτήρησης κατά τις ώρες που ο υπό επίβλεψη χώρος δεν λειτουργεί.

5. Καθόσον αφορά στον επιδιωκόμενο με το εν λόγω σύστημα βιντεοεπιτήρησης σκοπό, αυτός συνίσταται, σύμφωνα με τη ρητή και κατηγορηματική δήλωση των υπευθύνων της Στέγης, αποκλειστικά στην προστασία των ανηλίκων που διαμένουν στη Στέγη, και μάλιστα στην προστασία τους τόσο: α) από εγγενείς κινδύνους λόγω της εσωτερικής διαρρύθμισης των χώρων που φιλοξενούνται οι ανήλικοι –καθώς αυτοί εκτείνονται σε τρεις ορόφους των 500 τ.μ. έκαστος- με αποτέλεσμα να καθίσταται ιδιαίτερος δυσχερής η παρακολούθηση των παιδιών, που διαβιούν σε αυτούς, ακόμη και υπό φυσιολογικές συνθήκες όσο και β) από κινδύνους, που γεννώνται από την ανεπάρκεια του προσωπικού, τόσο αριθμητική, καθώς υπηρετούν πέντε (5) αντί για εννέα (9) άτομα, όσο και ποιοτική, λόγω των προσόντων που (δεν) διαθέτει το υπηρετούν προσωπικό, δεδομένου ότι ουδείς εκ των πέντε (5) υπαλλήλων είναι παιδαγωγός, όλοι τους δε είναι σωφρονιστικοί υπάλληλοι αποσπασμένοι από φυλακές με προδήλως διαφορετικές προσλαμβάνουσες παραστάσεις, γνώσεις και εμπειρία από αυτή που χρειάζεται να διαθέτουν τα πρόσωπα που είναι επιφορτισμένα με την παρακολούθηση ανηλίκων για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων τους.

6. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, πρέπει να εξετασθεί η αρχή της

αναλογικότητας ως προς τη λειτουργία του συγκεκριμένου συστήματος βιντεοεπιτήρησης, στους εσωτερικούς χώρους της Στέγης. Θα πρέπει δηλαδή να κριθεί εάν είναι ανεκτή η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τόσο των ανηλίκων όσο και των εργαζομένων στη Στέγη «Ο Καλός Ποιμήν» με τον τρόπο με τον οποίο έχει γνωστοποιηθεί, δηλαδή χωρίς καταγραφή. Η προσφορότητα και η αναγκαιότητα της βιντεοεπιτήρησης θα πρέπει να εκτιμηθεί με βάση τον κίνδυνο που ο υπεύθυνος επεξεργασίας θέλει να αντιμετωπίσει σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο κίνδυνος αφορά την σωματική και ψυχική υγεία ανηλίκων και θα πρέπει να εξεταστεί εάν υφίστανται άλλα μέσα προσφορότερα για τον επιδιωκόμενο σκοπό.

7. Η εξαιρετικά ανεπαρκής στελέχωση της Στέγης «Ο Καλός Ποιμήν», αφού το προσωπικό είναι πολύ μικρό σε αριθμό και δεν διαθέτει την απαιτούμενη εξειδίκευση, δεν επιτρέπει την παροχή της φροντίδας την οποία εκ του νόμου έχει υποχρέωση να παρέχει και μάλιστα σε ανηλικούς των οποίων το Κράτος έχει αναλάβει την επιμέλεια. Λαμβάνοντας υπόψη την πραγματικότητα αυτή, φαίνεται ότι προς το παρόν ο επιδιωκόμενος σκοπός, που είναι η προστασία τόσο της σωματικής όσο και της ψυχικής υγείας των ανηλίκων, διευκολύνεται μεν μέσω της χρήσης του συστήματος βιντεοεπιτήρησης, καθώς επιτρέπει την απομεμακρυσμένη παρακολούθηση των παιδιών στους εκτεταμένους χώρους της Στέγης, που καταλαμβάνουν έκταση τριών (3) ορόφων, κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα, πλην όμως δεν διασφαλίζεται. Τούτο θα πρέπει να απασχολήσει πρωτίστως την Πολιτεία, η οποία οφείλει, κατά την άποψη των μελών του Τμήματος της Αρχής, να λάβει, το συντομότερο δυνατό, τα ενδεικνύόμενα μέτρα, κυρίως, για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας των ανηλίκων με την ανάθεση της παρακολούθησης των ανηλίκων σε προσωπικό, που θα είναι επαρκές σε αριθμό και θα διαθέτει τα κατάλληλα για την εκτέλεση του ως άνω έργου προσόντα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή κρίνει ότι η λειτουργία του συστήματος βιντεοεπιτήρησης στις εγκαταστάσεις της Στέγης «Ο Καλός Ποιμήν» από την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά είναι ανεκτή, υπό τις παρούσες συνθήκες (υπο)στελέχωσης και λειτουργίας της, και για διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός έτους, εντός του οποίου η Αρχή ευελπιστεί ότι θα έχει διευθετηθεί το ζήτημα κυρίως του υπηρετούντος προσωπικού. Κατά το διάστημα αυτό η Αρχή καλεί την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά να την ενημερώνει σχετικά με την οποιαδήποτε μεταβολή των συνθηκών αυτών, προκειμένου να κρίνει εάν τηρείται η αρχή

της αναλογικότητας κατά τη λειτουργία του εν λόγω συστήματος βιντεοεπιτήρησης εντός των χώρων της Στέγης.

Λόγω της σπουδαιότητας του ζητήματος, η παρούσα κοινοποιείται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και στο Συνήγορο του Παιδιού, προκειμένου να επιληφθούν αρμοδίως για τα ζητήματα που άπτονται της ανεπαρκούς στελέχωσης της Στέγης και της ελλιπούς και μη προσήκουσας παροχής φροντίδας στους ανηλίκους.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου